

Sygn. akt I CSK 3343/22

POSTANOWIENIE

Dnia 13 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie z powództwa K. B. przeciwko U. spółce akcyjnej w W.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym 13 stycznia 2023 r. w Izbie Cywilnej w Warszawie,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanego
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku
z 21 maja 2021 r., sygn. akt I ACa 392/20,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Powódka J. B. domagała się zasądzenia na jej rzecz od pozwanego A. S.A. Oddział w Polsce (następnie A. S.A. w W.) kwoty 250 000 zł zadośćuczynienia za krzywdę wywołaną urazami odniesionymi przez nią w wypadku komunikacyjnym z 28 listopada 2015 r. oraz kwoty 50 000 zł zadośćuczynienia za krzywdę spowodowaną śmiercią jej męża J. B. w wyniku tego samego wypadku. Wyrokiem z 17 lutego 2020 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku zasądził od pozwanego na rzecz powoda K. B., jej syna i następcy prawnego, kwotę 290 000 zł. z odsetkami ustawowymi za opóźnienie. Apelacja pozwanego od tego orzeczenia została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 21 maja 2021 r. Pozwany wniósł skargę kasacyjną, opierając wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania na przyczynach kasacyjnych objętych art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia przysługującym od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji, służącym ochronie interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni i stosowania prawa, wkład Sądu Najwyższego w rozwój orzecznictwa i nauki prawa oraz eliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu nieważnym lub orzeczeń oczywiście niezgodnych z prawem. Stosownie do 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania w razie wykazania przez stronę, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Z punktu widzenia funkcji oraz założeń skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia, rolę „przedsądu” jest wstępna selekcja skarg pod kątem spełniania wymienionych wyżej kryteriów (przyczyn kasacyjnych) kwalifikujących skargę do jej przedstawienia Sądowi Najwyższemu w celu merytorycznego rozpoznania.

Zgodnie z treścią wniosku, w tej sprawie wystąpiło istotne zagadnienie prawne na gruncie art. 379 § 1 k.c. w zw. z art. 209 k.c. i art. 1035 k.c. dotyczące tego, czy w razie odziedziczenia przez sprawcę szkody – wspólnie z innymi spadkobiercami – wierzytelności o naprawienie szkody wyrządzonej pokrzywdzonemu spadkodawcy, do konfuzji wierzytelności z odpowiadającym jej długiem spadkobiercy – sprawcy, może dojść dopiero wówczas, gdy w wyniku działu spadku wierzytelność ta zostanie przyznana (w całości lub w części) temu ze spadkobierców, który wyrządził szkodę. W ocenie skarżącego, przepisów art. 379 § 1 k.c. w zw. z art. 209 k.c. i art. 1035 k.c. dotyczy także przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. przesłanka potrzeby wykładni przez Sąd Najwyższy w odniesieniu do wchodzących w skład spadku wierzytelności opiewających na świadczenia podzielne dłużnika.

W nawiązaniu do tak sformułowanych przyczyn kasacyjnych należy przypomnieć, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy i dotychczas niewyjaśniony, dotyczący ważnego abstrakcyjnego zagadnienia jurydycznego, którego rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy przy okazji rozpoznania skargi kasacyjnej przyczyni się do rozwoju

prawa i orzecznictwa oraz będzie miało znaczenie nie tylko dla tej konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także dla innych podobnych spraw. Skarżący powinien sformułować to zagadnienie w sposób przyjęty przy przedstawianiu przez sąd powszechny zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy; przedstawić pogłębiony wywód prawny uzasadniający zgłoszone wątpliwości, wykazać zasadność preferowanego sposobu jego rozstrzygnięcia, a także wadliwość rozwiązania przez Sąd drugiej instancji postawionego problemu prawnego w sposób rzutu na wynik sprawy. Powołanie przyczyny kasacyjnej przewidzianej w art. 389⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. nakładało na skarżącego obowiązek przytoczenia przepisów prawa, których wykładnia budzi poważne wątpliwości lub wywołuje rozbieżności w orzecznictwie, szczegółowego opisu, na czym polegają powzięte przez skarżącego wątpliwości interpretacyjne, wykazania, że mają poważny charakter, a ich rozwiązanie jest niezbędne do rozstrzygnięcia skargi kasacyjnej, a także przedstawienia orzeczeń sądów, w których dokonano różnej wykładni tych samych przepisów, w sposób prowadzący do wydania odmiennych orzeczeń w podobnych stanach faktycznych (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 lipca 2008 r., I CSK 11/08 i z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08).

Odnosząc się do wniosku, trzeba w pierwszym rzędzie podnieść, że w nowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowany został pogląd, że do wierzytelności, która wchodzi w skład spadku, nie znajduje zastosowania art. 379 § 1 k.c. Wierzytelność, która wchodzi w skład spadku, jest objęta wspólnością majątku spadkowego (art. 1035 k.c.) i podlega reżimowi prawnemu traktującemu tę masę majątkową jako pewną całość, w związku z czym nie ma do niej zastosowania wynikająca z art. 379 § 1 k.c. zasada podziału świadczenia podzielnego (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 27 czerwca 2017 r., II CSK 15/17; z 3 lutego 2017 r., II CSK 152/16; z 30 listopada 2017 r., IV CSK 24/17; z 28 listopada 2019 r., III CSK 284/17 oraz z 16 marca 2022 r., II CSKP 206/22.). W przywołanym przez Sąd Apelacyjny wyroku Sądu Najwyższego z 27 czerwca 2017 r. (II CSK 15/17), Sąd Najwyższy odniósł się do wcześniej formułowanego w orzecznictwie poglądu, zgodnie z którym wierzytelności spadkowe są stosownie do art. 379 § 1 k.c. podzielne, co oznacza że każdy ze spadkobierców posiadałby legitymację do żądania tylko tej ich części, która odpowiada udziałowi w spadku

(zob. w szczególności postanowienie Sądu Najwyższego z 7 listopada 1967 r., I CZ 97/67, OSNCP 1968, nr 8-9, poz. 145 oraz uchwała Sądu Najwyższego z 2 stycznia 1975 r., III CZP 82/74, OSNCP z 1976, Nr 1, poz. 5). Opowiadając się za przeważającym w doktrynie poglądem, wyłączającym możliwość stosowania zasady wyrażonej w art. 379 § 1 k.c. do wierzytelności spadkowych, Sąd Najwyższy podniósł, w uzasadnieniu zajętego stanowiska, że gdyby wierzytelność spadkowa z mocy prawa miała ulec podziałowi, wówczas część przypadająca danemu spadkobiercy weszłaby do jego majątku osobistego, w konsekwencji jego wierzyciel osobisty mógłby z niej się zaspokoić bez potrzeby uzyskania tytułu egzekucyjnego przeciwko wszystkim spadkobiercom, to zaś pozostawałoby w sprzeczności z art. 779 § 1 k.p.c. Ponadto w sytuacji, gdy spadek stanowią wyłącznie wierzytelności, zbędny byłby dział spadku i nie wiadomo, jak wówczas miałyby przedstawiać się odpowiedzialność współspadkobierców za długi spadkowe; jej charakter ulega zmianie w związku z działem spadku. Przeciwnie tezie o podzielności z mocy prawa wierzytelności spadkowych przemawiają także przepisy dotyczące zarządcy i wykonawcy testamentu, zakładające funkcjonowanie spadku jako pewnej wyodrębnionej masy. Mając na względzie dominujące w najnowszym orzecznictwie stanowisko wyłączające zastosowanie wynikającej z art. 379 § 1 k.c. zasady podziału świadczenia podzielnego do wierzytelności wchodzących w skład spadku, poparte przedstawionymi w wyroku Sądu Najwyższego z 27 czerwca 2017 r (II CSK 15/17) argumentami funkcjonalnymi i systemowymi, nie ma podstaw do przyjęcia, że na gruncie niniejszej sprawy powstała rzeczywista potrzeba kolejnego odniesienia się przez Sąd Najwyższy do przedstawionej we wniosku problematyki prawnej. Nie stanowi istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. przedstawiona przez skarżącego we wniosku kwestia wykładni art. 379 § 1 k.c. w zw. z art. 209 k.c. i art. 1035 k.c. odnośnie do kwestii, czy w razie odziedziczenia przez sprawcę szkody wspólnie z innymi spadkobiercami wierzytelności o naprawienie szkody wyrządzonej spadkodawcy, do konfuzji wierzytelności z odpowiadającym jej długiem spadkobiercy-sprawcy może dojść dopiero wówczas, gdy w wyniku działu spadku wierzytelność ta zostanie przyznana (w całości lub w części) temu spadkobiercy. Z reguł dziedziczenia wynika, że z chwilą śmierci spadkodawcy jego

spadkobiercy nabywają jedynie idealne udziały w całym spadku, rozumianym jako pewna wyodrębniona masa majątkowa, której zniesienie może się nastąpić tylko w drodze działu spadku, przed dokonaniem którego nie wiadomo, które składniki tego majątku przypadną poszczególnym spadkobiercom. Do konfuzji mogłoby dojść zatem jedynie wówczas, gdyby przez dział spadku roszczenie o zadośćuczynienie otrzymał sprawca szkody, co nie miało miejsca w niniejszej sprawie (zob. także postanowienie Sądu Najwyższego z 14 marca 2014 r., II CSK 489/13.).

W tym stanie rzeczy orzeczono, jak w sentencji.